

5. Гуральник Н. П. Українська фортепіанна школа ХХ століття в контексті розвитку музичної педагогіки: історико-методологічні та теоретико-технологічні аспекти : монографія / Н. П. Гуральник. – К. : НПУ, 2007. – 460 с.
6. Дедусенко Ж. В. Виконавська піаністична школа як рід культурної традиції : автореф. дис. канд. мистецтвознав. : 17.00.01 «Теорія та історія культури» / Дедусенко Ж. В.; Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. — К., 2002. — 20 с.
7. Алексеев А. Д. Из истории фортепианной педагогики / А. Д. Алексеев Руководство по игре на клавишно-струнных инструментах (от эпохи Возрождения до середины XIX в.) : хрестоматия. – К. : Муз. Украина, 1974. – 160 с.
8. Альшванг А. Памяти В. В. Пухальского / А. Альшванг // Сов. музыка. – 1948. – № 4. – С. 75–76.
9. Коган Г. М. Головні напрямки в фортепіанній педагогіці. Школа Лешетицького / Г. М. Коган // Музика. – 1925. – Ч.1. – С. 22–27.
10. Мастера советской пианистической школы : очерки / под ред. А. А. Николаева. – М., 1961. – 186 с.
11. Хурсина Ж. И. Выдающиеся педагоги-пианисты Киевской консерватории (1917-1938) / Ж. И. Хурсина. – К.: Муз. Україна, 1990. – 134 с.
12. Курковский Г. В. Питання фортепіанного виконавства / Г. В. Курковский. – К. : Муз. Україна, 1983. – 128 с.
13. Аністратенко Ж. Педагог-просвітитель : до 125-річчя від дня народження В. Пухальського / Ж. Аністратенко // Музика. – 1973. – № 1. – С. 19.
14. Богданова О. В. Лірницька традиція в контексті української духовної культури : автореф. дис. канд. мистецтвознавства : 17.00.03 «Музичне мистецтво» / Богданова О. В.; Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. — К., 2002. — 20 с.
15. Борисюк О. Вшанували українського маестро: з нагоди 150 річниці з дня народження / О. Борисюк // Вечірній Київ. – 1998. – 21 берез. – С. 8.
16. Майкапар С. М. Годы учения / С. М. Майкапар. – М.;Л., 1938. – 342с.

In the article the features of functioning of Ukrainian instrumental-performance traditions of end are outlined XIX – to beginning of XX century and the necessity of their use is identified for preparation of musical specialists for general schools.

Key words: functioning, synthesis, sources, phenomenon, performance model, sort of culture.

УДК 37.015.31:78:398

Восвідко Л.М., Москавлюк О. М.

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО ФОЛЬКЛОРУ

У статті виокремлено та охарактеризовано методи формування музично-естетичної культури школярів, що опираються на український музичний фольклор. Висвітлено переваги використання фольклору у музичному вихованні учнів основної школи.

Ключові слова: музичний фольклор, виховання, музично-естетична культура, гуманізація, національне відродження, навчально-виховний процес, парадигма, духовні цінності.

Завдання національного відродження, гуманізації освіти орієнтація на духовні цінності висувають нові вимоги до процесу музичного виховання школярів. Естетизація загальної культури учнів створює умови для розвитку особистісних якостей,

формування естетичних інтересів і смаків, творчої самореалізації. Естетична культура стає одним з найважливіших факторів соціального розвитку, засобом удосконалення освітянської справи.

Організація і методика роботи з формування в учнів основної школи музично-естетичної культури засобами музичного фольклору – це складна, серйозна і творча робота, яка вимагає ґрунтовної теоретичної, методичної та психологічної підготовки. Рівень музично-естетичної культури школярів загалом низький і підвищення його може сприяти використанню і поєднанню у навчально-виховному процесі ефективних форм та методів роботи, що сприятиме вихованню ціннісних орієнтацій в сфері музики, музичних інтересів, смаків і потреб, розвитку загальних і музичних здібностей, творчого потенціалу особистості шляхом ознайомлення її з культурою, творчістю свого народу.

Кожен педагог має широкі можливості для створення власної системи роботи, методичної концепції на основі народознавчих ідей і засобів. Справжня педагогічна творчість неможлива без використання в повсякденній діяльності скарбів народної творчості, її традицій. Без народознавчої основи наукові педагогічні і методичні теорії, концепції, системи і програми роботи втрачають зв'язок із культурно-історичною спадщиною народу і приречені, як правило, на невдачу. Тому необхідно вжити комплексних заходів державного масштабу з метою подальшої розробки проблем народності виховання, створення реальних практичних умов для розвитку національних шкіл, національної системи виховання всіх народів, етнічних груп, які проживають на території нашої країни [3, с. 215].

Для більш ефективної роботи в основній школі ми розробили методи, що ввійшли до методики формування музично-естетичної культури учнів основної школи засобами музичного фольклору. Методи, спрямовані на покращення ситуації з розвитком музично-естетичної культури зокрема та культури учнів загалом:

- метод музично-фольклорного спілкування;
- метод пошуку фольклорних зразків;
- метод обміну фолк-досвідом;
- метод ознайомлення з надбанням народу;
- фольклорно-ігровий метод;
- метод креативно-фольклорного пошуку;
- метод збереження та відтворення традицій;
- метод використання народної пісні.

Кожен народ (нація, етнічна група) має свої культурно-освітні традиції, на яких повинна будуватися національна школа. Оволодіння в національній школі кожним учнем рідною культурою, основою культури інших народів є запорукою повноцінного громадського життя, продуктивної праці в ім'я підвищення добробуту представників різних національностей. На практиці застосовуються методи музично-естетичного виховання як найефективніший засіб реалізації форм народного виховання. Загальна класифікація таких методів дає можливість поділити їх на три класи: словесні, наочні та практичні.

До словесних методів музично-естетичного виховання на матеріалі народно-пісенної творчості належать бесіди, дискусії, обговорення концертів та обмін враженнями про них, обговорення екскурсій, статей про пісенну творчість, письмових творів, контрольних робіт, теле- та радіопередач тощо. Ми пропонуємо використати в роботі *метод обміну фолк-досвідом*, адже кожна дитина може розповісти інформацію про те, як відбувається певний обряд саме в її сім'ї чи родині. В даній ситуації відбуватиметься взаємодія досвідів, що сприятиме ще ефективнішому розвитку учнів. До наочних методів належить колективне відвідування концертів, екскурсії до музеїв, знайомство з фольклористами, виконавцями народних пісень, перегляд

тематичних теле- та радіопередач, кінофільмів тощо. Практичні методи музично-естетичного виховання на матеріалі народно-пісенної творчості включають пошукову роботу і збирання та записування народних пісень, створення музеїв, тематичних кімнат, кутків, стендів, організацію оглядів, конкурсів, вечорів-зустрічі з ученими фольклористами та інше. Застосування *методу пошуку фольклорних зразків та методу ознайомлення з надбанням народу* передбачає вміння учнів самостійно шукати шляхи відродження і передачі культури народу.

Досвід показав, що музичні бесіди справляють на дітей певний виховний і розвивальний вплив. Вони становлять для школярів інтерес хоч би тому, що набуті знання, як правило, є новими для них. Зрозуміло, що в процесі ознайомлення з народними обрядами неминуче повторення деяких основних знань (наприклад, про обожнювання давньо-східними слов'янами природи, про віру в магічну силу слова). Через те, для активізації інтересу й уваги учнів доцільно використовувати емоційні контрасти, вводити в розповідь елемент діалогу. На даному етапі ми пропонуємо застосувати *метод музично-фольклорного спілкування*. Методика роботи передбачає бесіду, яка опирається на народну спадщину. Музичні бесіди, побудовані на стародавніх народних звичаях, обрядах і піснях, допоможуть учителю підготувати дітей до сприймання творів хорової, оперної і симфонічної музики.

Доцільно використовувати ігрові методи для вивчення фольклорного матеріалу на уроках музики. У навчальних середовищах моделюється зміст об'єктів шляхом його конструювання самими учнями. Пропонуємо в роботі з учнями застосувати *фольклорно-ігровий метод*. Розробка навчально-ігрових середовищ на основі фольклору дозволить значно поліпшити зміст навчального процесу і приведе до зміни традиційних способів вивчення матеріалу. Поєднання емоційної привабливості, яка притаманна грі з графічними, інформаційними та іншими можливостями комп'ютера, несе в собі великий дидактичний потенціал, який може і повинен бути реалізований в шкільній практиці.

Особливо цікаво використовувати таку форму вивчення фольклору на уроках музики під час знайомства з темою «Календарно-обрядовий цикл», яка передбачає *метод креативно-фольклорного пошуку*, а саме:

- графічні образи, костюми, побутову атрибутику;
- вибір персонажів, визначення їх функціональної ролі в конкретних ситуаціях;
- виділення конфліктів, що визначають динамічні властивості комп'ютерного навчально-ігрового середовища;
- визначення музичного змісту кожної навчально-ігрової пізнавальної ситуації.

При створенні такої навчальної гри за етнографічною тематикою України необхідно, залежно від часу й регіону, вибрати відповідну побутову атрибутику, одяг, кольорову палітру, музичний матеріал. Це дозволить розв'язати проблему взаємопроникнення різних видів мистецтва, використовуючи народні традиції.

Така форма заглиблення у навчальне середовище незвична для учнів, її можна використовувати як на уроках музики, так і в позакласній роботі. Це дає змогу використанню нових інформаційних технологій у навчальному процесі і дозволяє з нової точки зору побачити проблему музичного розвитку школярів.

Основою музичного матеріалу, що використовується на уроках музики в загальноосвітніх школах, має стати українська народна пісня, адже вона є одним із найбільш популярних жанрів музичного мистецтва. Саме тому ми пропонуємо *метод використання народної пісні*, адже світ пісенної культури українського народу безмежний. Це скарбниця людської духовності, що полонить почуття, розум і серце. В українській пісні відтворюється світогляд народу, його морально-етичні та естетичні

цінності, багатовіковий досвід виховання підростаючих поколінь у душі високої духовності та моралі [1, 198].

Також ми вважаємо, що корисним є прилучення школярів до українських народних традицій через ознайомлення їх з давньослов'янськими календарними обрядами. Тому ми пропонуємо в роботі з учнями використовувати *метод збереження та відтворення традицій*. Завдяки своїм художнім особливостям календарні обрядові пісні можуть бути використані в музично-естетичному вихованні дітей.

Отже, якщо ми будемо по справжньому розкривати красу народних святинь, належним чином ознайомлювати учнів з музичним фольклором та розвивати бажання глибоко вивчати й естетично усвідомлювати звичаї, традиції, обряди, ремесла і промисли нашого народу, то й питання естетичного виховання та розвитку національної свідомості школярів буде успішно вирішуватись. Реалізація даних методів передбачає актуалізацію тих зразків музичного фольклору, які виходять з усвідомлення внутрішньої сутності українських народних музичних традицій та враховують провідні позиції гуманістичної парадигми сучасної освіти.

Список використаних джерел

1. Іваницький А. І. Український музичний фольклор. Підручник для учбових закладів/ А. І. Іваницький. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2004. – 320 с.
2. Концепція національного виховання – Рідна школа. – 1995. – № 6. – С. 18.
3. Українознавство в системі шкільної освіти: навчальний посібник. – К. : Міленіум, 2004. – 312 с.

The article characterized by the methods of music and aesthetic education based on the folk song of creativity and educational value and impact of music and aesthetic culture of secondary school pupils.

Key words: folk music, education, musical and aesthetic culture, students, methods, folksong creativity, educational process.

УДК 378.011.3 - 051 : 78

Карпенко Т.П., Печенюк М.А.

ПРИНЦИПИ ТА ОСНОВНІ МЕТОДИ РОБОТИ СУМІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОНЦЕРТМЕЙСТРА І СТУДЕНТА-ВОКАЛІСТА

У статті розкриваються принципи творчої взаємодії концертмейстера і вокаліста, характеризуються основні методи сумісної діяльності роботи концертмейстера і студента-вокаліста.

Ключові слова: принципи, методи, музична педагогіка, концертмейстер, студент-вокаліст, спільна діяльність.

Питання музично-педагогічної підготовки майбутніх учителів музики досліджувалися в роботах вітчизняних і зарубіжних дослідників Е. Абдулліна, Л. Арчажнікової, А. Болгарського, Н. Гуральник, А. Козир, О. Краснової-Соколової, І. Мостової, В. Муцмахера, О. Олексюк, Г. Падалки, В. Пустовіт, О. Рудницької та ін. Праці цих учених висвітлюють указану проблему в плані єдності вимог до змісту підготовки та професійної діяльності педагогів-музикантів, особливої значущості проблеми професійного зростання особистості та самовдосконалення на шляху до оволодіння теоретико-методологічними засадами майбутньої професійної діяльності.

© Карпенко Т.П., Печенюк М.А., 2011